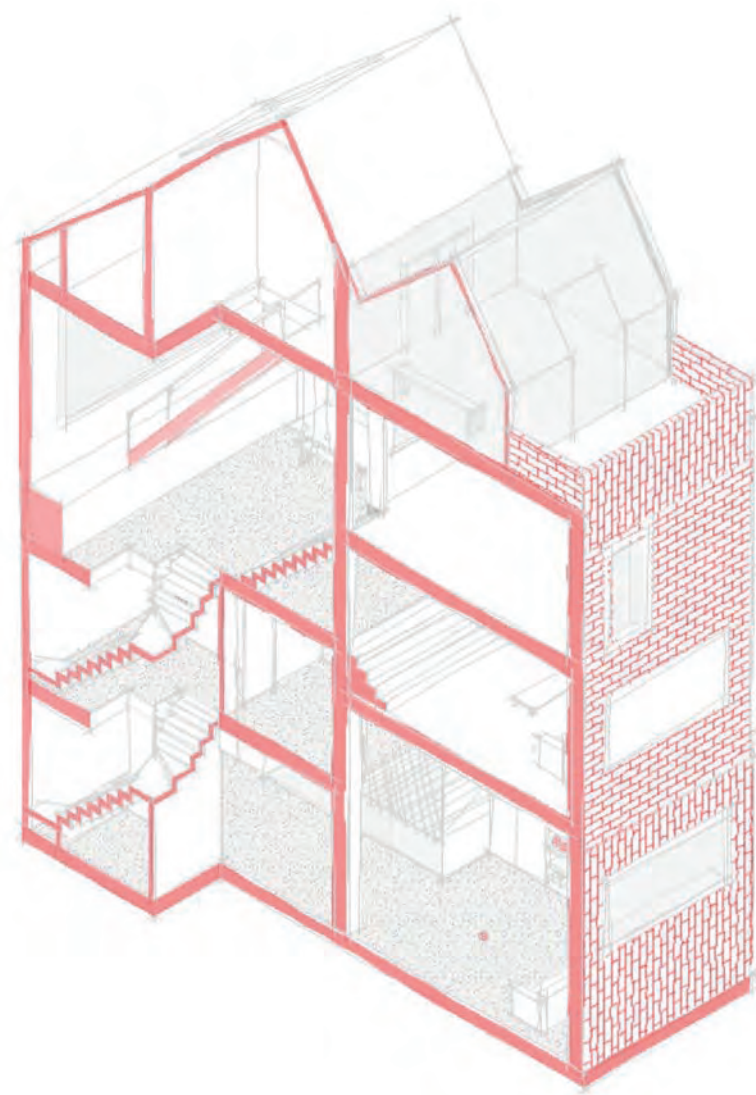

Een architectuur van weerstand

Bouwen met baksteen in Vlaanderen kent een lange geschiedenis. De kennis die in die geschiedenis vervat ligt, is veelzijdig en biedt inzicht in het materiaal en in haar potentieel voor de architectuur. In 2015–2016 coördineerde Barbara Oelbrandt (Blaf) samen met Karen Allacker, Els Verstrynghe, Staf Roels een baksteenstudio aan de KU Leuven. Vier masterstudenten deden er historisch onderzoek op baksteenarchitectuur en maakten een tijdslijn van het bouwen met baksteen in Vlaanderen. Die tijdslijn geeft een chronologisch overzicht van de massieve muur in de 19de eeuw en de spouwmuur bij het begin van de 20ste eeuw, tot de veranderende normen op het gebied van isolatie en ventilatie die de rol van de baksteenmuur uitholden. De tijdslijn incorporeert tot slot diverse toekomstperspectieven die de studenten verder uitwerkten in individuele thesissen. Karen Deldime en Kathleine Housmans

deden onderzoek naar duurzaamheid bij radicale renovaties; Siem Rombaut onderzocht de technische en esthetische kwaliteiten van innovatieve buitenmuren met gevelstenen; en Jente Jorissen exploreerde het potentieel van massieve muren bij Vlaamse woningbouw. Hun onderzoek leverde materiaal op omtrent energiezuinig bouwen en exploreerde nieuwe constructiemethodes voorbij de traditionele spouwmuur. De baksteenstudio werd slechts één jaar georganiseerd, maar Karen Allacker brengt duurzaam bouwen onder de aandacht in haar hoorcolleges ‘Constructie van gebouwen’ en ‘Bouweconomie’ en het ontwerpatelier in de derde bachelors.

Elementen van de baksteenstudio verschoven van het laatste jaar van de opleiding naar het eerste jaar. En dat is best interessant. Aan de KU Leuven coördineert Barbara Oelbrandt er met een team jonge ontwerpers vandaag het ont-

Brick studio

School

KU Leuven

Academic Year

2015–2016

Tutors

Barbara
Oelbrandt,
Karen Allacker,
Els Verstrynghe,
Staf Roels

Design workshop

Bachelor 1

School

KU Leuven

Academic Year

2021–2022

Tutors

Barbara
Oelbrandt,
Els Van
Meerbeek,
Philippe Morel,
Hanne Eckelmans,
Otsoe Verdonck,
Maxime Prananto

Manon Rupus, 'Wonen en spelen in de steeg' (Architectuurontwerp 1ste bachelor Ingenieurswetenschappen: Architectuur)

werpatelier in het tweede semester van de eerste bachelor. In dat semester worden de studenten traditiegetrouw gevraagd een woning te ontwerpen. Vijf concrete sites in het Klein Begijnhof te Leuven leveren niet alleen vijf concrete woontypologieën op, ze confronteren de studenten eveneens met baksteenarchitectuur. “We starten er met de basis. Elke student moet kennis hebben van de klassieke manier van bouwen in Vlaanderen, welke evolutie het bouwen met baksteen kende, en hoe zich dat toont in de gevelopbouw en het geveldetail”, zegt Oelbrandt.

Bouwen met baksteen is tevens een aansluiting vinden op de context. De baksteenarchitectuur van het Klein Begijnhof wordt op die manier ingezet. De studenten meten er in detail de gevels op van de burens van het hen toegewezen perceel. Dat opmeten gaat gepaard met het optekenen van raamopeningen, dorpels, kroonlijsten en andere baksteendetails.

Een parallelle oefening behelst het uittekenen van een gevelfragment van 1 m bij 1 m. Het observeren en opmeten geeft vervolgens aanleiding tot het bevragen. Wat is gangbaar vandaag op een locatie zoals het Begijnhof? Continueert hedendaagse architectuur noodgedwongen de architectuur van haar omgeving, zoekt ze naar iconische beelden of maakt ze eerder een subtiele vertaling van haar context? Eigen aan de opleiding ingenieur-architect is dat de uitvoering van de gebouwen ook als ontwerpopgave wordt gezien. De studenten gaan binnen één semester van voorontwerp tot uitvoeringsontwerp, van een ontwerp op schaal 1/100 tot het uittekenen van een detail op schaal 1/10. Een structuurmaquette van het project nodigt de studenten uit om het ontwerp te bedenken vanuit zijn structurele opbouw: verdiepingshoogtes, secties van een houtskeletbouw of dimensies van het dragend metselwerk

worden aldus bestudeerd. Ze worden aangeleerd een globale visie te ontwikkelen waarbij de verschillende schaalniveaus en componenten van hun architectuur op elkaar worden betrokken. De klassieke eerstejaars-ontwerpopgave krijgt in deze setting iets verfrissends: baksteen wordt er ontwerpmateriaal. Bovendien krijgen de studenten referenties mee die tien tot twintig jaar geleden minder evident waren. “We trachten studenten een kritische houding aan te leren bij het bekijken van (zelfgekozen) referentiebeelden die heel uitgesproken en krachtig zijn, maar vaak weinig aandacht hebben voor de menselijke schaal, voor de ervaring van dichtbij en voor de materialiteit van de woning”, vertelt Oelbrandt. In die zin durft deze ontwerpstudio de al te schreeuwerige architectuur die vandaag furore maakt in vraag te stellen. ▲■●

Kobe Vervoort, 'In de hoogte' (Architectuurontwerp 1ste bachelor Ingenieurswetenschappen: Architectuur)